

## ОБРИСИ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

**Постоловський С.Р.**

**кандидат політичних наук,  
директор бюро політичних порад «Магда & Постоловський»,  
аналітик бюро протидії гібридній війні**

Прискорення процесів глобалізації та поширення досягнень науки і техніки, зазначається у численних наукових працях, зумовило загрозу перетворення будь-яких міждержавних конфліктів у війни з масштабними руйнівними наслідками. Наразі, на думку фахівців, все частіше спостерігається практика ведення гібридної війни, яка вважається комбінованим, інтегрованим військово-політичним та економічним протистоянням без статусного конфлікту, що упродовж тривалого часу може мати прихований характер. Гібридна війна у військово-політичному контексті може поєднувати широкий діапазон дій, які здійснюються противником із використанням військових і нерегулярних формувань із одночасним залученням цивільних компонентів. Разом із гібридизацією інструментарію ведення війни відбувається і зміна ключових політичних цілей, оскільки воєнні дії спрямовані насамперед на дестабілізацію альянсів та окремих держав. Для цього використовуються пропаганда, розбалансування, повстання, заморожені конфлікти «зі швидким розігрівом», тероризм, громадянські війни та інші внутрішні загрози, щоб спричинити загострення політичних конфліктів і розширити внутрішні лінії фронту для перевантаження організаційних потужностей держави і суспільства та зменшення можливостей застосування військових сил. Саме на основі такої стратегії було сплановано та реалізовано агресію РФ проти України, захоплення Криму та розв'язання війни на Донбасі. Серед ключових складових російської стратегії відзначається збільшення ролі невійськових методів тиску на супротивника, насамперед за допомогою політичних, дипломатичних, економічних і гуманітарних інструментів, а інформаційна складова становить основу діяльності на всіх етапах конфлікту від його підготовки до постконфліктного періоду [1].

Протидія гібридній війні може бути успішною за наявності таких умов: стратегічна системність роботи; риторика сили, а не умиротворення; координація дій; постійний обмін досвідом й інформацією; асиметрія тактик, а не традиційні методи протидії агресії; «гра на випередження», а не тактика відповідей на дії. Для підвищення ефективності протидії гібридним загрозам з боку Росії

варто було б створити Європейський Координаційний Центр протидії гібридним загрозам як платформу співробітництва окремих країн, що потрапляють в групу ризику російської агресії. Основним принципом побудови такого Центру вбачається відсутність владної вертикалі, замість якої необхідно сформувати мережеві зв'язки країн-учасниць, які могли б взаємодіяти між собою на двох рівнях: 1) через Координаційний центр; 2) безпосередньо між собою, з подальшим інформуванням Центру про таку співпрацю. Головним завданням Європейського Координаційного Центру має стати координація дій всіх учасників з метою акумулювання досвіду й інформації, подальшого аналізу і розробки моделей протидії гібридним атакам. При цьому, важливо, щоб дії і тактики різних країн не копіювалися, а доповнювали один одного. Нівелювання загроз гібридної війни в довгостроковій перспективі має повністю будуватися на асиметричних тактиках.

Одним з ключових чинників гібридної війни Росії проти України є її військова перевага, яку Кремль використовує як метод тиску на високопосадовців української держави, що приймають керівні рішення. Усунути військову перевагу Росії можна за допомогою таких дій, як здійснити реалізацію ефективних економічних реформ, здатних «запустити» економіку країни і створити противагу російській ідеї «імперської державності»; трансформувати Збройні Сили України за принципом якості, а не кількості, тобто залучити значні інвестиції в оборонну промисловість та нові військові розробки; паралельно з реалізацією економічних реформ і реформування ЗСУ розробити інформаційно-роз'яснювальні стратегії щодо того, проти чого насправді виступає Росія (основний меседж - Росія боїться сильної і економічно розвиненої України, оскільки це може стати наочним прикладом неефективності і злочинності внутрішньої політики політичного режиму В.Путіна в РФ). Крім того, важливо роз'яснювати громадськості, що військова міць Росії насправді видається «красивим і грізний» міфом, створеним російською пропагандою. У контексті інформаційної політики в зоні ООС пропонується розробити ефективну інформаційну стратегію, яка б посилювала громадську думку щодо наявності гострих протиріч між окремими угрупованнями проросійських сепаратистів. Також важливо працювати з думкою самих сепаратистів, постійно акцентуючи увагу на тому, що «Росія їх кинула, здала, залишила на призволяще, в найближчому майбутньому припинить надавати допомогу». Важливо створити атмосферу апатії, паніки, страху, невпевненості в правильності тієї справи, якою займаються сепаратисти, і, впливаючи на їхнє мислення, досягати позитивних результатів щодо звільнення окупованих українських територій; головною національною ідеєю України, яка може впливати на

масову свідомість населення окупованих територій Донецької та Луганської областей, а також анексованого Криму, має стати ідея економічного розвитку як основа побудови сильної і самодостатньої держави. За умови реалізації цієї ідеї, виникає ймовірність зростання протестних настроїв на окупованих Росією територіях, що буде ускладнювати завдання їхнього контролю з боку проросійських бойовиків, а також регулярних частин ЗС РФ (фактор місцевого населення); створити тактичні і стратегічні союзи з державами, які потрапляють в групу ризику агресії з боку Росії. В даному контексті йдеться не тільки про військові союзи, а насамперед про інвестиційне, торговельне, культурне, інформаційно-аналітичне співробітництво та обмін розвідувальними даними; здійснити проведення всеукраїнського референдуму про питання майбутнього окупованих територій Донбасу.

Напрямки протидії гібридній війні РФ для країн СНД полягають у формуванні альтернативних СНД і Єдиного економічного простору спілок на пострадянському просторі за такої умови членства, як рівність позицій усіх країн-учасниць, а не створення союзу навколо РФ; активний пошук інших ніж Росія ринків, а також економічних і енергетичних партнерів; усунення гібридних загроз з боку Росії шляхом взаємодії (об'єднання) і апелювання до міжнародної спільноти; вивчення досвіду гібридної війни РФ проти України з метою виявлення перших ознак гібридних загроз і жорсткого реагування на них.

Для країн Центральної, Східної та Північної Європи ефективною практикою протидії гібридним загрозам з боку Росії можна вважати блокування негативних інформаційних каналів і потоків РФ, які викривляють дійсність і сприяють формуванню негативної по відношенню до влади цих країн громадської думки. Теж саме стосується інформаційно-пропагандистської роботи РФ на території Європи, метою якої є: нагнітання страху, апатії, невпевненості серед населення європейських країн; дискредитація ЄС і США; опис подій Української революції гідності як «державного перевороту» за підтримки спецслужб Заходу, або ж як «геополітичної провокації» Заходу щодо РФ; формування образу української влади як «фашистської хунти»; продукування інформаційних сигналів, які розповідають про, нібито, звірства і мародерства української армії в зоні ООС; активізація зовнішньої політики таких країн по відношенню до НАТО з метою отримання гарантій в разі військової агресії Росії; переформатування системи колективної європейської безпеки з акцентуванням уваги на Росії, як головної загрози для безпеки ЄС.; військове посилення східного і північного кордону ЄС.

Щодо дій і політики країн Західної Європи, США і Канади, то необхідно домовитися про введення нових санкцій проти РФ як відповіді

на реалізацію Росією тактики «стратегічної підготовленої міграції» і «підготовленої міграції тиску»; продовжити політику «низької ціни на енергоресурси» і активну роботу щодо заперечення ризиків ймовірного створення Росією нових газотранспортних систем в Європу, а також нафтових картелів, кінцевою метою яких є підвищення світової ціни на нафту; забезпечити реалізацію тактики «асиметрії санкцій» як форми тиску на інші країни світу, які можуть розглядатися Росією як потенційні союзники, з метою зняття ними санкцій проти РФ; у разі взаємодії таких країн з РФ в сферах, які будуть сприяти зростанню «силової економіки» Росії, Захід має право розглядати дії таких країн як пособництво агресору і вводити проти них санкції, натомість Захід може пропонувати таким країнам вигідне співробітництво в різних сферах; надавати розвідувальні дані слабшим державам з метою попередження негативних наслідків гібридних атак з боку РФ, а не констатувати факти агресії, як це було у випадку з Україною; Надати підтримку політичній опозиції в Росії та формуванню протестних груп в різних суб'єктах федерації Росії без акцентування головної уваги на Москві, оскільки лише масштабні одночасні протестні акції в різних регіонах РФ здатні відволікати увагу Москви від зовнішньої політики, змушуючи концентруватися на внутрішній політиці; налагодити активну роботу з олігархічними колами РФ з метою посилення їхнього невдоволення політикою В.Путіна; забезпечити підтримку альтернативних російській владі політичних сил на виборах всіх рівнів в РФ.

Важливим чинником протидії гібридній агресії Росії на рівні міжнародних, регіональних організацій та провідних міжнародних акторів вважаємо проблему реформування Ради Безпеки ООН, розширення кількості його постійних і непостійних членів, а також модернізацію принципу дії права вето. Наприклад, вето можна накласти на будь-яке рішення або ж резолюцію в разі підтримки 2-3 непостійних членів і одного постійного члена Ради Безпеки ООН.

### **Список використаних джерел**

1. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.